

Sygnatura akt I C 512/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 30-07-2015 r.

Sąd Okręgowy w K. Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Andrzej Nawrocki

Protokolant: st. sekr. sąd. Stella Michalska

po rozpoznaniu w dniu 16-07-2015 r. w K.

sprawy z powództwa **J. A., D. A., małoletniej M. A. (1) reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego A. A. (1)**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o **zapłatę**

1. Zasada od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda J. A. kwotę 75.000 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 29 listopada 2012 roku do dnia zapłaty.
2. Zasada od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powódki D. A. kwotę 75.000 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 29 listopada 2012 roku do dnia zapłaty.
3. Zasada od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz małoletniej powódki M. A. (1) kwotę 75.000 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 29 listopada 2012 roku do dnia zapłaty - płatną do rąk jej przedstawiciela ustawowego A. A. (1).
4. Oddala powództwa: J. A., D. A. i M. A. (1) w pozostałym zakresie.
5. Znosi wzajemnie między stronami koszty procesu.
6. Nakazuje pobrać od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w K. kwotę 11.250 zł (jedenaście tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

SSO Andrzej Nawrocki

Sygn. akt I C 512/13

UZASADNIENIE

Powodowie J. A., D. A. i małoletnia powódka M. A. (1) reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego A. A. (1) wnieśli o zasądzenie na rzecz każdego z nich od pozwanego (...) S.A. w W. kwot po 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z wypadkiem z 6 stycznia 2005 r. wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 29 listopada 2012 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie na rzecz każdego z nich od strony pozwanej kwot po 100.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 listopada 2012 r. do dnia zapłaty z tytułu odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej w następstwie tragicznej śmierci ich matki R. C., która to śmierć

była skutkiem obrażeń ciała jakich doznała ona w wyniku wypadku z dnia 6 stycznia 2005 r. Dodatkowo powodowie wnieśli o zasądzenie na rzecz każdego z nich od strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości. W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że ich matka R. C. zginęła w wypadku komunikacyjnym, który miał miejsce 6 stycznia 2005 r. w miejscowości P., zaś sprawca tego zdarzenia wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z 27 września 2005 r. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. Pojazd prowadzony przez sprawcę wypadku był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem OC u strony pozwanej. Pomimo wezwania do zapłaty ubezpieczyciel odmówił zaspokojenia ww. roszczeń powodów wskazując, iż brak jest uzasadnienia do opierania żądania zapłaty zadośćuczynienia po śmierci osoby bliskiej na podstawie art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., a także brak jest podstaw do przyznania na rzecz powodów świadczeń z tytułu odszkodowania za znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. W ocenie strony powodowej w orzecznictwie zostało przesądzona możliwość dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie przepisów o dobrach osobistych za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed 3 sierpnia 2008 r. Za przyznaniem odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej powodów przemawia natomiast utrata poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji po śmierci matki, związane z tym rozdzielenie ze starszym rodzeństwem, a w konsekwencji rozpad więzi rodzinnej wpływający na pogorszenie się sytuacji życiowej powodów. Powodowie wskazali, że dochodzone przez nich kwoty po 100.000 zł z tytułu odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej po śmierci ich matki dotyczą jedynie sfery niematerialnej i nie obejmują pogorszenia sytuacji związanej ze sferą materialną. Powodowie wskazali również, że ta sfera niematerialna obejmuje: - utratę osobistych starań przez rodzica, który jako jedyny podejmował osobiste starania i opiekę nad małoletnimi dziećmi; - utratę realnej możliwości polepszenia sytuacji życiowej, gdyż za życia matki sytuacja małoletnich dzieci systematycznie się polepszała, a jej śmierć zniwelowała tę możliwość; - zdolność do przewyższania życiowych trudności przez wówczas małoletnich powodów, która po utracie rodzica uległa zmniejszeniu, gdyż nie mieli jedynej osoby, do której zwracali się o pomoc i wsparcie; - skutek śmierci matki powodowie utracili więzi także z pozostałym rodzeństwem, które jako pełnoletnie musiało podjąć samodzielną drogę życiową i zmienili adresy zamieszkania; - u powoda J. A. śmierć matki spowodowała, iż powód nie mógł samodzielnie dokonać wyboru kiedy się usamodzielnia i po osiągnięciu pełnoletności opuścił dom rodziny zastępczej; - zmiana miejsca zamieszkania powodów po śmierci matki była dwukrotna i powodowała również zmianę szkoły w chwili kiedy zostali skierowani do rodziny zastępczej, zmianę otoczenia, wymagało to zmiany zaadaptowania; - inne jest wsparcie matki biologicznej, a inne opiekunów z pogotowia opiekuńczego i z rodziny zastępczej; - trudności w odnalezieniu się w dalszej swojej przyszłości; - utracenie swojego domu, do którego powodowie zawsze mogą wrócić (k. 2-9, 174).

Pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództw oraz zasądzenie od powodów kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany zaprzeczył wszelkim twierdzeniom pozwu wyraźnie przez siebie nieprzyznanym. Pozwany przyznał, iż na skutek zgłoszenia roszczeń w związku z wypadkiem drogowym, w wyniku którego śmierć poniosła R. C., prowadził postępowanie szkodowe, jak również potwierdził, iż samochód sprawcy wypadku podlegał ochronie ubezpieczeniowej u pozwanego. Pozwany zaprzeczył natomiast, aby powodom przysługiwało dochodzone zadośćuczynienie, kwestionując żądanie pozwu co do zasady, jak również aby podstawę prawną żądania mógł stanowić art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc. Nadto pozwany wskazał, iż orzeczenia sądów dopuszczające taką możliwość stanowią działanie wbrew wyraźnym intencjom ustawodawcy i prowadzi do zastępowania władzy ustawodawczej przez władzę sądowniczą w stanowieniu prawa. Z ostrożności procesowej pozwany zarzucił, że roszczenia powodów należy uznać co najmniej za wygórowane. Nie uwzględniają one faktu, iż rodzina powodów nie funkcjonowała prawidłowo, nosiła ona cechy rodziny dysfunkcyjnej, nie była ona w stanie zaspokajać podstawowych potrzeb dzieci, zarówno materialnych, jak i emocjonalnych. Po śmierci matki sytuacja powodów uległa natomiast stabilizacji i faktycznej poprawie, gdyż powodowie trafili do rodziny zastępczej, w której są kochani i mają zapewnione odpowiednie warunki do nauki i rozwoju. Pozwany wskazał także, że w razie ewentualnego uwzględnienia żądania w zakresie odsetek ustawowych powinny być one, zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c., zasądzone dopiero od dnia wyrokowania (k. 95-99).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 6 stycznia 2005 r. w miejscowości P., gm. Ś., kierujący samochodem osobowym marki O. (...), nr rej. (...), naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że nie zachował należytej ostrożności podczas

wykonywania manewru wyprzedzania jadącego przed nim samochodu osobowego, zjechał na pas jezdni przeznaczony dla przeciwnego kierunku ruchu i potrafił jadącą z przeciwnego kierunku na rowerze R. C., która doznała złamania kości sklepienia i podstawy czaszki ze stłuczeniem mózgu, krwawieniem do opon mózgowo-rdzeniowych i układu komorowego, złamania obustronnego żeber klatki piersiowej, złamania prawej łopatki, złamania prawego barku ze stłuczeniem płuc i wnęki płuc oraz odmą i krwawieniem do obu jam opłucnych, złamania prawego stawu kolanowego, stłuczenia torebki tłuszczowej nerki lewej, obrzęku płuc, przekrwienia biernego mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, które to obrażenia spowodowały jej zgon. Sprawca zdarzenia J. K. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z 27 września 2005 r. w sprawie II K (...) został skazany za powyższe przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. na karę jednego roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby dwóch lat (dowód: k. 23-24).

W chwili zdarzenia samochód sprawcy marki O. (...), nr rej. (...) posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym (...) S.A. w W. (bezsporne).

R. C. była matką powodów J. A., D. A. i M. A. (1). W chwili wypadku miała ukończone 38 lat. Małoletnia powódka M. A. (1) (wówczas C.) miała wtedy ponad 2 lata (ur. (...)), powód J. A. (wówczas C.) miał 9 lat (ur. (...)), a powódka D. A. (wówczas C.) miała również 9 lat (ur. (...)) (dowód: akty stanu cywilnego – k. 14-17, decyzje o zmianie nazwiska – k. 18-20).

Po śmierci matki małoletni wówczas powodowie zostali umieszczeni w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej obowiązki Pogotowia (...) u Z. i E. J., gdzie przebywali do 24 lutego 2006 r. W tym czasie (...) Centrum Pomocy (...) w K. przekazywało na utrzymanie małoletniej powódki M. kwotę 972,60 zł, a na utrzymanie powodów D. A. i J. A. kwoty po 648,40 zł miesięcznie. Umieszczenie w pogotowiu rodzinnym nie wiązało się z koniecznością zmiany przez powodów J. A. i D. A. dotychczasowej szkoły w Ś.. Następnie umieszczono małoletnich wówczas powodów w rodzinie zastępczej u A. i M. A. (2), którzy zostali także opiekunami prawnymi powodów. Powódki M. A. (1) i D. A. przebywają tam do chwili obecnej. Natomiast powód J. A. wyprowadził się po ukończeniu 18 roku życia i rodzinstwo pozostałe u małżonków A. odwiedza co tydzień. Wraz z umieszczeniem u małżonków A. powodowie J. A. i D. A. zmienili dotychczasową szkołę na szkołę w K. (dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w K. z 12.01.2005 r. w sprawie O. 58/98abcd – k. 21, postanowienie Sądu Rejonowego w K. z 24.02.2006 r. w sprawie III RNsm – k. 22, zeznania świadka E. J. – k. 156-156v, pismo (...) w K. – k. 173, zeznania opiekuna prawnego A. A. (1) – k. 177, 266v-267).

W związku z pobytem u opiekunów prawnych - małżonków A. w (...) w K. przekazywał lub nadal przekazuje na rzecz powodów następujące kwoty:

- na rzecz małoletniej M. A. (1):
- od 24.02.2006 r. do 30.09.2006 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania - 972,60 zł;
- od 24.02.2006 r. do 30.09.2006 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 162,10 zł;
- jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - 1.621,00 zł w miesiącu lutym 2006 r.;
- od 01.10.2006 r. do 31.10.2009 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania – 988,20 zł;
- od 01.10.2006 r. do 31.09.2009 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 164,70 zł;
- od 01.11.2009 r. do 31.12.2011 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania – 658,50 zł;
- od 01.11.2009 r. do 31.12.2011 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 164,70 zł;

- od 01.01.2012 r. na pokrycie kosztów utrzymania małoletniej – 1.000 zł miesięcznie;
 - na rzecz D. A.:
- od 24.02.2006 r. do 30.09.2006 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania - 648,80 zł;
- od 24.02.2006 r. do 30.09.2006 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 162,10 zł;
- jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - 1.621,00 zł w miesiącu lutym 2006 r.;
- od 01.10.2006 r. do 31.12.2011 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania – 658,80 zł;
- od 01.10.2006 r. do 31.12.2011 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 164,70 zł;
- od 01.01.2012 r. na pokrycie kosztów utrzymania małoletniej – 1.000 zł miesięcznie;
 - na rzecz J. A.:
- od 24.02.2006 r. do 30.09.2006 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania - 648,80 zł;
- od 24.02.2006 r. do 30.09.2006 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 162,10 zł;
- jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - 1.621,00 zł w miesiącu lutym 2006 r.;
- od 01.10.2006 r. do 31.12.2011 r. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania – 658,80 zł;
- od 01.10.2006 r. do 16.04.2010 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 164,70 zł;
- od 17.09.2010 r. do 17.02.2011 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 164,70 zł;
- od 10.03.2011 r. do 24.03.2011 r. dodatek z tytułu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem i jego wychowania - 164,70 zł;
- od 01.01.2012 r. do 25.12.2013 r. na pokrycie kosztów utrzymania małoletniego – 1.000 zł miesięcznie; (dowód: pismo (...) w K. – k. 206-207)

Śmierć matki wiązała się z cierpieniem psychicznym dla powodów, którzy odczuwali tęsknotę za matką. Umieszczenie w pogotowiu rodzinnym łączyło się ze stresem z uwagi na utratę bezpośredniego kontaktu z najbliższą rodziną, ani ojciec, ani siostra nie zostali uznani za osoby godne powierzenia im władzy rodzicielskiej nad powodami. W czasie pobytu w pogotowiu rodzinnym małoletnia powódka M. A. (1) często płakała, pytała się kiedy przyjdzie mama, a powód J. A. zamykał się w pokoju, nie chciał rozmawiać z opiekunami i był przygnębiony. Natomiast powódka D. A. często płakała i nalegała, aby chodzić na cmentarz na grób matki i nie mogła spać w nocy. W szkole wyśmiewano się z powodów J. A. i D. A., że nie mają rodziców i przebywają w pogotowiu rodzinnym. Po umieszczeniu powodów w rodzinie zastępczej – u małżonków A. dzieci były zamknięte w sobie i smutne. Trudno było ich opiekunom do nich dotrzeć. Dzieci nie chciały się dzielić swoimi problemami, szeptały między sobą (dowód: zeznania świadka E. J. – k. 156v, zeznania powodów J. A. – k. 174v-175, 177, 266 i D. A. – k. 175v-176, 266v, opinia biegłego sądowego lekarza psychiatry M. R. – k. 215-244, 254v).

Na skutek śmierci matki doszło do rozluźnienia więzi rodzinnych powodów ze starszym rodzeństwem, tj. M., D. i T.. W chwili śmierci R. C. - poza T. - rodzeństwo cały czas mieszkało razem. Do pogotowia rodzinnego wraz z trójką powodów został przeniesiony również małoletni wówczas M.. D. zamieszkała ze swoim partnerem. W rodzinie opiekunów – małżonków A. zostali natomiast umieszczeni powodowie wraz z M., ale M. po roku wyprowadził się. Obecnie powodowie utrzymują kontakt z rodzeństwem przede wszystkim telefonicznie albo za pośrednictwem Internetu. Przed wypadkiem rodzeństwo spędzało wspólnie święta, obecnie już tak się nie dzieje (dowód: zeznania świadka E. J. – k. 156v, zeznania powodów J. A. – k. 174v-175, 177, 266 i D. A. – k. 175v-176, 266v, zeznania opiekuna prawnego A. A. (1) – k. 176v-177, 266v-267, opinia biegłego sądowego lekarza psychiatry M. R. – k. 215-244, 254v).

W związku ze śmiercią matki dzieci nie zażywały żadnych lekarstw, nie korzystały również z pomocy psychiatry, ani psychologa (dowód: zeznania świadka E. J. – k. 156v, zeznania powoda J. A. – k. 174v-175, 177, 266).

Od 1998 r. R. C. i J. C. mieli ograniczoną władzę rodzicielską nad małoletnimi dziećmi – w tym nad powodami D. i J. poprzez ustanowienie nadzoru kuratora nad sposobem jej wykonywaniem. Było to wynikiem niewydolności opiekuńczej i wychowawczej zmarłej matki powodów, która była osobą niezaradną, nie umiejącą zadbać o wszystkie potrzeby dzieci oraz nadużywaniem alkoholu przez ojca dzieci. Tuż przed wypadkiem powodowie wraz z matką mieszkali nielegalnie w opuszczonym budynku po starej cegielni w B.. W zajmowanych pomieszczeniach nie było wody, kanalizacji, ogrzewania. R. C. wykonała w tym budynku prace adaptacyjne - zakupiła piec, wstawiła nowe okna oraz uszczelniła drzwi wejściowe. Powodowie D. A. i J. A. korzystali z dożywiania finansowanego przez (...) w Ś.. We wcześniejszym okresie R. C. i jej rodzina często się przeprowadzała, zdarzały się sytuacje, że zamieszkiwała wraz z dziećmi w pustostanach. Utrzymywała się głównie z zasiłków opieki społecznej oraz z alimentów na dzieci (dowód: zeznania świadka K. S. – k. 167v, zeznania powodów J. A. – k. 174v-175, 177, 266 i D. A. – k. 175v-176, 266v, opinia biegłego sądowego lekarza psychiatry M. R. – k. 215-244, 254v, sprawozdanie z przebiegu nadzoru za okres od 01.09.2004-01.12.2004 r. – k. 112 akt III RNsm (...) decyzja w sprawie ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego – k. 110 akt III RNsm (...)).

Powodowie byli związani z matką i dorosłym rodzeństwem, ich relacje – w okresie przed śmiercią matki – były dobre. Z uwagi na dużą zażyłość ze starszym rodzeństwem rozłąka z nimi po śmierci matki miała negatywny wpływ na życie powodów. Powódki D. A. i M. A. (1) rozwijają się prawidłowo, nie obserwuje się u nich żadnych zaburzeń psychicznych, czy też trwałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Powód J. A. ma problemy z uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, jednakże nie mają one związku ze śmiercią matki (dowód: opinia biegłego sądowego lekarza psychiatry M. R. – k. 215-244, 254v).

Pismem z 22 sierpnia 2012 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwot po 100.000 zł na rzecz każdego z nich tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci prawa do posiadania członka rodziny na podstawie art. 23, 24 w zw. z art. 448 k.c. oraz kwot po 100.000 zł na rzecz każdego małoletniego tytułem odszkodowania wskutek znacznego pogorszenia się ich sytuacji życiowej w następstwie wypadku z 6 stycznia 2005 r. W odpowiedzi ubezpieczyciel odmówił zaspokojenia obu roszczeń, uznając, iż w dniu zdarzenia nie istniały regulacje pozwalające na dochodzenie zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, zaś żądanie odszkodowania jest pozbawione jakichkolwiek podstaw, a wskutek śmierci R. C. nie tylko bowiem, że nie nastąpiła szkoda majątkowa prowadząca do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej małoletnich powodów, ale wręcz przeciwnie – ich sytuacja życiowa uległa znacznej poprawie (dowód: wezwanie do zapłaty – k. 26-29, pismo pozwanego z dnia 28.11.2012 r. – k. 30-31)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: zeznań świadków: E. J. (k. 156), K. S. (k. 167-168), przedstawiciela ustawowego małoletniej powódki A. A. (1) (k. 176v-177, 266v-267), częściowo na podstawie zeznań powodów J. A. (k. 174v-175, 177, 266) i D. A. (k. 175v-176, 266v) oraz opinii biegłego sądowego lekarza psychiatry M. R. (2) – k. 215-244, 254v), a także dokumentów: aktu stanu cywilnego (k. 14-17), decyzji o zmianie nazwiska (k. 18-20), postanowienia Sądu Rejonowego w K. z 12.01.2005 r. w sprawie O. (...)d (k. 21), postanowienia Sądu Rejonowego w K. z 24.02.2006 r. w sprawie III RNsm (k. 22), wyroku Sądu Rejonowego w K. z 27.09.2005 r. w sprawie II K (...) (k. 23-24), notatki urzędowej z kolizji drogowej (k. 25), wezwania do zapłaty (k. 26-29), pisma (...) S.A. z 28.11.2012 r. (k. 30-31), dokumentów dotyczących dochodów uzyskiwanych przez opiekunów prawnych – małżonków A. (k.

50-56), postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 9.10.2013 r. sygn. III RNsm (...) (k. 87), pisma (...) w K. (k. 173), kart informacyjnych leczenia szpitalnego (k. 183-186), pisma (...) w K. (k. 206-207). Sąd ponadto wziął pod uwagę dokumenty znajdujące się w aktach szkody pozwanego nr (...) oraz w aktach Sądu Rejonowego w K. o sygn. akt III RNsm (...) (O. (...)d), III RNsm (...) (O. (...)c), III RNsm (...) (Nw 1/12), III RNsm (...), I. N.(...).

Sąd dał wiarę w całości zeznaniom opiekuna prawnego A. A. (1) oraz zeznaniom świadków: E. J. i K. S., albowiem zeznania te są jasne, logiczne i znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów J. A. i D. A. w części dotyczącej okoliczności, iż przed śmiercią matki zamieszkiwali u babci od strony matki, albowiem zeznania te są sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Jak wynika bowiem z informacji kuratora sprawującego nadzór nad rodziną R. C., R. C. wraz z dziećmi zajmowała opuszczony budynek po starej cegielni w B., co spowodowane było brakiem możliwości zamieszkiwania z ojcem dzieci J. C., który był osobą uzależnioną od alkoholu i pod wpływem alkoholu wszczywał awantury. Natomiast w pozostałej części Sąd dał wiarę zeznaniom powodów, albowiem znajdują one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

W ocenie Sądu opinia biegłego sądowego lekarza M. R. (2) jest jasna i logiczna, a wnioski należyte i wyczerpująco uzasadnione.

Wartość dowodowa dokumentów zaliczonych w poczet dowodów nie budziła zdaniem Sądu wątpliwości.

Sąd zważył, co następuje:

Powodowie J. A. i D. A. oraz małoletnia M. A. (1) roszczenie swoje wywodzą z art. 822 § 1 k.c., zgodnie z którym przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Zgodnie natomiast z obowiązującym w dniu wypadku art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 392 j.t.), z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia, przy czym z art. 36 ust. 1 powyższej ustawy wynika, że odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Natomiast z art. 448 k.c. wynika, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Należy przy tym zauważyć, iż przedstawione w art. 23 k.c. wyliczenie dóbr osobistych ma charakter przykładowy i spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych i uzasadniać przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14.12.2007 r., sygn. akt I ACa 1137/07, POSAG 2008/1/50; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.01.2010 r. sygn. akt IV CSK 307/09 OSNC – ZD 2010/3/91; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22.10.2010 r., sygn. III CZP 76/10 Lex nr 604152; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.05.2011 r., sygn. I CSK 621/10, Lex nr 848128; uchwałę Sądu Najwyższego z 13.07.2011 r., sygn. III CZP 32/11 OSNC 2012/1/10; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7.11.2012 r., sygn. III CZP 67/12 OSNC 2013/4/45; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20.12.2012 r., sygn. III CZP 93/12 OSNC 2013/7-8/84). Ponadto artykuł 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) - w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 roku - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej

zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2012 roku, sygn. III CZP 93/12, Lex nr 1267081).

Zgodnie z art. 446 § 3 k.c. Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego – a zwłaszcza prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 27.09.2005 roku sygn. akt II K (...) w sposób bezsporny wynika, że w dniu 6 stycznia 2005 r. w miejscowości P., gm. Ś., kierujący samochodem osobowym marki O. (...), nr rej. (...) J. K. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że nie zachował należytej ostrożności podczas wykonywania manewru wyprzedzania jadącego przed nim samochodu osobowego, zjechał na pas jezdni przeznaczony dla przeciwnego kierunku ruchu i potrącił jadącą z przeciwnego kierunku na rowerze R. C., która doznała złamania kości sklepienia i podstawy czaszki ze stłuczeniem mózgu, krwawieniem do opon mózgowo-rdzeniowych i układu komorowego, złamania obustronnego żeber klatki piersiowej, złamania prawej łopatki, złamania prawego barku ze stłuczeniem płuc i wnęki płuc oraz odmą i krwawieniem do obu jam opłucnych, złamania prawego stawu kolanowego, stłuczenia torebki tłuszczowej nerki lewej, obrzęku płuc, przekrwienia biernego mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, które to obrażenia spowodowały jej zgon – tj. popełnił przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. Oznacza to, że skoro winę za spowodowanie tego wypadku ponosi J. K., to pozwany zgodnie z – obowiązującym w dniu wypadku art. 822 k.c. oraz 34 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych i art. 448 k.c. oraz art. 446 § 3 k.c. jest – co do zasady – zobowiązany do wypłaty powodom stosownego zadośćuczynienia i odszkodowania.

Powodowie J. A. i D. A. oraz małoletnia M. A. (1) wniosli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W.:

A. kwot po 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz każdego z powodów wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29.11.2012 r.,

B. kwot po 100.000 zł tytułem odszkodowania na rzecz każdego z powodów, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29.11.2012 r.

A. Jak już wcześniej wskazano, z art. 448 k.c. wynika, że w razie naruszenia

dobrych osobistych sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (por. art. 446¹ kc). Oznacza to, iż zasądzenie zadośćuczynienia ma charakter fakultatywny i od oceny Sądu, opartej na analizie okoliczności konkretnej sprawy, zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie.

Należy przy tym zauważyć, że podstawową funkcją zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych jest funkcja kompensacyjna. Zadośćuczynienie ma wynagrodzić doznaną krzywdę, przy czym należy uwzględnić wszystkie aspekty tej krzywdy. Wobec tego zadośćuczynienie pieniężne, nie będące odszkodowaniem, powinno mieć odczuwalną dla powoda wartość majątkową i wysokość zadośćuczynienia nie może mieć charakteru symbolicznego. Przy określaniu wysokości tego świadczenia trzeba mieć na względzie okoliczności konkretnej sprawy, w tym rozmiar krzywdy oraz indywidualne cechy pokrzywdzonego i jego zdolności powrotu do równowagi psychicznej po upływie określonego czasu, a także brać pod uwagę uzupełniająco wysokość stopy życiowej społeczeństwa.

W niniejszej sprawie nie ma wątpliwości, że spowodowanie śmierci matki – R. C. naruszyło dobra osobiste powodów. Wiąż pomiędzy rodzicami i dziećmi jest jedną z najsilniejszych więzi międzyludzkich, a rozerwanie tej więzi przez spowodowanie śmierci stanowi naruszenie dóbr osobistych powodów, gdyż każdy ma bowiem prawo do wychowania w rodzinie i posiadania matki. Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, powodowie, w związku ze śmiercią swojej matki, niewątpliwie doznali krzywdy, którą potęgował fakt, że śmierć nie nastąpiła w sposób naturalny tylko na skutek tragicznego wypadku komunikacyjnego. W wyniku jej śmierci powodowie stracili bardzo

bliską sobie osobę. Jak bowiem ustalono M., D. i J. A. byli blisko związani ze zmarłą. W ich świadomości utrwalił się pozytywny obraz matki, z którą zamieszkiwali do chwili jej śmierci. R. C. sama zajmowała się ich wychowaniem albowiem ojciec powodów z uwagi na uzależnienie od alkoholu nie był w stanie realizować obowiązków rodzicielskich. Co równie istotne, w dniu wypadku R. C. miała ukończone zaledwie 38 lat i śmierci w tym wieku nie sposób uznać za wydarzenie normalne i spodziewane, zwłaszcza że z przedłożonego materiału dowodowego nie wynika by zmarła chorowała. Powodowie zasadnie mogli więc oczekiwać, iż matka długo jeszcze będzie uczestniczyć w ich życiu. Wobec powyższego nie może dziwić, iż po śmierci matki powodowie odczuwali za nią tęsknotę, często płakali, przeżywali silny stres, byli zamknięci w sobie i smutni. Trudno też było ich opiekunom w początkowym okresie do nich dotrzeć. Równocześnie należy zauważyć, że po śmierci matki powodowie rozwijali się prawidłowo tak pod względem fizycznym jak i psychicznym. Wprawdzie u powoda J. A. wystąpiły problemy z uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, ale nie były one związane z utratą matki.

Mając na względzie powyższe okoliczności, należy zdaniem Sądu uznać, iż roszczenie powodów J. A. i D. A. oraz małoletniej powódki M. A. (1) dotyczące zadośćuczynienia po śmierci matki R. C. jest uzasadnione co do kwot po 50.000 zł. Natomiast roszczenie powodów z tego tytułu w pozostałym zakresie należy uznać za wygórowane i bezzasadne.

B. Z art. 446 § 3 k.c. wynika, że sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny

zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej (por. art. 446¹ kc). Pogorszenie sytuacji życiowej polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale także na utracie rzeczywistej możliwości uzyskania stabilnych warunków życiowych oraz ich realnego polepszenia, co należy oceniać obiektywnie w danych okolicznościach, nie kierując się jednak subiektywnymi odczuciami i przypuszczeniami osób najbliższych zmarłego. Oznacza to, że osiągnięte dochody przez zmarłego za jego życia wywierają wpływ na ocenę sytuacji życiowej najbliższych. Roszczenie z art. 446 § 3 k.c. ma wszakże charakter odszkodowawczy, więc nie można abstrahować od poniesienia przez najbliższych szkody, zwłaszcza majątkowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, sygn. II CSK 213/10, Lex nr 950429). Należy jednak zauważyć, że przed zmianą art. 446 k.c. szkoda, której można było domagać się z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej pojmowana była szeroko, tj. nie tylko jako szkoda polegająca na uszczupleniu warunków materialnych, ale też taka, której nie da się sprecyzować i określić w konkretnych wartościach pieniężnych. Nadto należy zauważyć, iż pod pojęciem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej określonej w art. 446 § 3 k.c. należy rozumieć nie tylko pogorszenie się sytuacji materialnej osoby bliskiej zmarłego, ale także pogorszenie się sytuacji takiej osoby pozaekonomicznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2007 roku, sygn. V CSK 459/06, Lex nr 277273).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby śmierć matki spowodowała u powodów znaczne pogorszenie się ich sytuacji życiowej w sferze materialnej. Porównanie sytuacji materialnej powodów z okresu przed śmiercią matki z sytuacją po wypadku zdaje się wręcz wskazywać, że sytuacja ta uległa zasadniczej poprawie. Przypomnienia bowiem wymaga, iż powodowie mieszkali z matką w opuszczonym budynku po starej cegielni w B., gdzie nie było wody, kanalizacji, ogrzewania. Natomiast od momentu umieszczenia w pogotowiu rodzinnym powodowie nie byli narażeni na żadne problemy mieszkaniowe. R. C. na utrzymanie powodów przeznaczała głównie kwoty otrzymywane z pomocy społecznej oraz alimenty. W tej sytuacji kwota przeznaczana na utrzymanie każdego z powodów nie mogła przekraczać kwot, które na utrzymanie dzieci w pogotowiu rodzinnym oraz w rodzinie opiekunów prawnych – małżonków A. przekazywało lub nadal przekazuje (...) Centrum Pomocy (...) w K.. Dzięki temu część z tych pieniędzy może być przekazywana na konto czy też na książeczkę oszczędnościową powódek M. i D.. Dodatkowo podnieść należy, że w związku ze śmiercią matki powodowie nigdy i nigdzie się nie leczyli, w szczególności psychiatrycznie, nie zażywali też żadnych lekarstw, a zatem po ich stronie nie powstały jakiegokolwiek wydatki, które nie istniały w okresie przed śmiercią matki.

Natomiast z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż po śmierci matki – R. C. nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów w sferze niematerialnej. W dniu śmierci matki małoletnia powódka M. A. (1) miała ukończone zaledwie 2 lata, a powodowie J. A. i D. A. 9 lat. Śmierć R. C. nastąpiła zatem w momencie,

gdy powodowie byli w okresie dalekim od samodzielności życiowej, a ich potrzeby materialne i emocjonalne były zaspokajane głównie przez matkę. Po jej śmierci okazało się, że żaden inny członek rodziny nie odpowiada warunkom potrzebnym do objęcia władzy rodzicielskiej nad powodami. Wskazuje to, że pomimo pewnych braków w zakresie zdolności wychowawczych i nieumiejętności zaspokojenia wszystkich potrzeb materialnych dzieci oraz zapewnienia im poczucia stabilizacji i bezpieczeństwa osobiste starania R. C. o dobro dzieci odgrywały istotną rolę w życiu powodów. Dodatkowo R. C. była osobą, która spajała rodzinę. Do chwili jej śmierci rodzeństwo, z wyjątkiem brata T., zamieszkiwało razem. Natomiast po śmierci R. C. doszło do rozluźnienia więzi rodzinnych między powodami a starszym rodzeństwem. Śmierć matki wiązała się dla powodów D. A. i J. A. także z koniecznością zmiany środowiska szkolnego, co łączyło się z dodatkowym stresem. Powodowie trafili przy tym do rodziny zastępczej poprzez pogotowie rodzinne, w którym spędzili ponad rok. Zmiana miejsca pobytu również miała negatywny wpływ na stan emocjonalny powodów.

Z powyższego wynika zatem, iż po śmierci R. C. nastąpiło pogorszenie sytuacji życiowej powodów w sferze niematerialnej, aczkolwiek nie w takim zakresie w jakim domagają się tego powodowie. Mając na względzie powyższe okoliczności, należy zdaniem Sądu uznać, iż roszczenie powodów J. A. i D. A. oraz małoletniej powódki M. A. (1) dotyczące odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. po śmierci R. C. jest uzasadnione co do kwot po 25.000 zł. Natomiast roszczenie powodów o zasądzenie dalszych kwot z tego tytułu należy uznać za wygórowane i bezzasadne.

Również w świetle okoliczności niniejszej sprawy należy zdaniem Sądu uznać, iż roszczenie powodów jest także uzasadnione co do zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie po 50.000 zł i odszkodowania w kwocie po 25.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29.11.2012 roku. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. W niniejszej sprawie powodowie pismem z dnia 22.08.2012 roku skierowanym do pozwanego, zwrócili się o wypłatę kwot tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania po śmierci matki R. C., natomiast pozwany pismem z dnia 28.11.2012 r. odmówił zaspokojenia tych roszczeń. Z powyższego wynika, że uzasadnione jest roszczenie powodów – przy uwzględnieniu terminu określonego w art. 14 ust. 1 powyższej ustawy z dnia 22.05.2003 r. – w części dotyczącej zasądzenia ustawowych odsetek od dnia 29.11.2012 roku.

Wobec powyższego Sąd zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powodów J. A., D. A. i M. A. (1) kwoty po 75.000 zł – w tym kwotę 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia po śmierci matki R. C. oraz kwotę 25.000 zł tytułem znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej powodów po śmierci matki – wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29.11.2012 roku do dnia zapłaty (**punkt 1, 2, 3 wyroku**).

Natomiast roszczenie powodów J. A., D. A. i M. A. (1) dotyczące zadośćuczynienia przekraczającego zasądzone kwoty po 50.000 zł i dotyczące odszkodowania przekraczającego zasądzone kwoty po 25.000 zł należy zdaniem Sądu uznać za nieuzasadnione. Wobec tego, Sąd oddalił powództwo w tej części jak bezzasadne (**punkt 4 wyroku**).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. znosząc między stronami te koszty, albowiem określenie należnej powodom sumy zależało od oceny Sądu (**punkt 5 wyroku**).

Natomiast o nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 uksc w zw. z art. 100 kpc, nakazując pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w K. kwotę 11.250 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, przy czym koszty te obejmują opłatę sądową od zasądzonych na rzecz powodów roszczeń (**punkt 6 wyroku**).

SSO Andrzej Nawrocki